

Nr 239.

Av herrar **Pehrsson** i Göteborg och **Lind**, om höjning av ersättningen för övervakande av villkorligt dömda.

I kungl. statsverkspropositionen, 2 huvudtiteln (31), äskas ett försöksanslag av kr. 70,000 till *Övervakning av villkorligt dömda*.

En hemställan från föreningen Skyddsvärnet i Göteborg om en höjning av ersättningen för övervakande av villkorligt dömda har, såsom i k. propositionen omförmåles, ej föranlett annan åtgärd, än att framställningen överlämnats till de sakkunniga, som omhänderhava pågående utredning angående villkorlig dom.

Enligt k. kungörelsen 23 december 1918 (nr 1012) utgick nämnda ersättning med 12 kr. för första månaden och 3 kr. för varje efterföljande. Genom k. kungörelsen 19 maj 1933 (nr 218) nedsattes denna ersättning till resp. 8 kr. och 2 kr. Motiveringen för denna åtgärd var, att denna övervakning borde i största möjliga utsträckning anförtros såsom oavlönat förtroendeuppdrag åt för saken intresserade personer.

Erfarenheten har visat, att denna väg icke varit framkomlig. I 1934 års statsverksproposition yttrade redan statsrådet och chefen för justitiedepartementet: »Med avseende på möjligheten att anskaffa personer, som åtaga sig uppdraget att vara övervakare utan att erhålla särskild ersättning för uppdraget, torde det visserligen, enligt vad jag inhämtat, kunnat vara förenligt med svårigheter att under dylik förutsättning erhålla för uppdraget lämpliga personer.»

Denna erfarenhet understrykes med mycken skärpa i det yttrande från Göteborgs Rådhusrätts femte avdelning, som åtföljde Skyddsvärnets nämnda hemställan.

Avdelningen, som handlägger den övervägande delen av brottmålen vid Rådhusrätten, »vill på det kraftigaste understryka, att enskilda personer såsom övervakare endast undantagsvis kunna besitta den erfarenhet och sociala utbildning, som tarvas, eller hava de möjligheter att understödja den dömda beträffande en av de allra viktigaste förutsättningarna för hans tillrättaförande, anskaffande av lämpligt arbete åt honom. De sakna även ekonomiska resurser att hjälpa de villkorligt dömda med mat, logi och kläder, när de därav äro i behov.»

Såsom av Skyddsvärnets skrivelse framgår torde det nödgas nedlägga denna del av sin verksamhet, som den handhaft sedan 1 jan. 1919, då lagen om villkorlig straffdom trädde i kraft, om icke ersättningen för övervakningen höjes. Föreningen har under livlig känsla av ansvaret inför denna betydelsefulla sociala uppgift, som den fått sig anförtrodd, de båda sista åren nödgats för upprätthållande av övervakningen, icke endast anlita gåvor och bidrag, som i

första hand skulle gått till hjälpverksamhet, utan också nödgats taga i anspråk cirka 5,000 kr. av till föreningen donerade medel, vilka fonderats i syfte, att avkastningen därav skulle användas för hjälpverksamheten. Att sålunda genom gåvor eller anlåtande av fonderade medel fullfölja en statlig uppgift kan dock uppenbarligen icke längre fortgå i förväntan på vad som eventuellt kan framgå av sakkunnigas utredning och därpå grundade åtgärder i ärendet.

Rådhusrätten, som så gott som undantagslöst anförtrott övervakningen åt Skyddsvärnets härför tillsatta tjänstemän, kan lämna vitsordet: »Att resultatet här i staden av de villkorliga domarna blivit så utomordentligt gynnsamt, som fallet varit, tillskriver avdelningen i främsta rummet det förträffliga sätt, varpå övervakningen handhafts.» Rådhusrätten betecknar frågan om Skyddsvärnets eventuella nedläggande av övervakningsverksamheten såsom varande »av den allra största betydelse för avdelningens egen verksamhet» och förklarar sig »med verklig oro motse möjligheten, att Skyddsvärnet skulle nödgas av ekonomiska skäl nedlägga sin övervakningsverksamhet.» »Rådhusrätten skulle komma i ständigt beråd för anskaffande av övervakare med erforderlig kompetens och säkerligen ofta misslyckas häri, och Rådhusrätten tvekar icke uttala, att ett gynnsamt resultat av de villkorliga domarna skulle allvarligt äventyras.»

Här ha som ett talande exempel anförts förhållandena vid den förening, som har om hand det största antalet villkorligt dömdas övervakning och som därför kännbarast lider under verkan av nedsättningen av övervakningsersättningen. Förhållandet är dock i högre eller mindre grad likartat på andra håll.

Lagen om villkorlig straffdom är av så stor betydelse för samhället, att dess lyckliga genomförande icke bör äventyras genom bristande tillgång på medel. De statsfinansiella skäl, som föranledde nedsättningen av övervakningsersättningen, föreligga icke längre. Och den förmodan, som uttalades i motiveringen därför, att enskilda personer lämpligast skulle mottaga uppdraget utan ersättning, har icke visat sig vara praktiskt genomförbar i tillräcklig utsträckning.

Med hänvisning till vad vi härovan anført och till i bilagorna lämnade uppgifter tillåta vi oss hemställa, att riksdagen måtte besluta,

att ersättningen för övervakande av villkorligt dömda skall utgå med 12 kr. för första månaden och 3 kr. för varje efterföljande och

att för budgetåret 1936—1937 härför anvisas ett förslagsanslag av kronor 105,000.

Per Pehrsson.

Einar Lind.

I motionen instämma:

Olof Nilsson.
Göteborg.

C. J. Ekman.

Ivar Sejve.

Bilaga 1.

Till herr statsrådet och chefen för Kungl. Justitiedepartementet.

Genom Kungl. Kungörelsen den 19 maj 1933, som trätt i kraft den 1 juli samma år, förordnades, att övervakare över villkorligt dömd berättigades att av allmänna medel åtnjuta ersättning med åtta kronor för den första månaden, som den dömde stått under övervakning, samt två kronor för varje av de följande. Då övervakare över villkorligt dömd tidigare åtnjutit ersättning med tolv kronor för den första månaden av övervakningen och tre kronor för var och en av de följande, innebar nämnda förordnande, att ersättningen sänktes med icke mindre än en tredjedel av det belopp, som tidigare utgått.

Sedan lagen av den 28 juni 1918 angående villkorlig straffdom trädde i kraft den 1 januari 1919 har Skyddsvärnet i Göteborg i jämförelsevis stor utsträckning genom sina tjänstemän utövat övervakning av villkorligt dömda personer. Såsom exempel på den omfattning, denna gren av Skyddsvärnets verksamhet erhållit och huru sänkningen av ersättningen inverkat på inkomsterna för detta arbete, må följande siffror anföras: Vid 1933 års ingång övervakades av Skyddsvärnets tjänstemän 375 villkorligt dömda och vid årets slut 334 (under hela året voro 494 villkorligt dömda personer föremål för Skyddsvärnets övervakning). Ersättning för övervakning utbekoms under nämnda år med 15,684 kronor (ersättningen utbekommes först efter det övervakningen, som i de flesta fall varar 3 år, i varje särskilt fall upphört). Vid 1934 års ingång övervakades 334 villkorligt dömda och vid årets slut likaledes 334 (under hela året voro 465 villkorligt dömda personer föremål för övervakning av Skyddsvärnet). Under sistnämnda år utbekoms ersättning för övervakningen med 11,918 kronor, alltså en betydande minskning redan då. Vid innevarande års ingång stodo 334 villkorligt dömda under övervakning och hittills har under året begärts övervakning över 125. I 127 fall har övervakningen hittills under året upphört, varför alltså 332 villkorligt dömda för närvarande stå under Skyddsvärnets övervakning. Under detta år har hittills utbekommit ersättning för övervakning med 10,058 kronor, och de ersättningsbelopp, som kunna väntas inflyta under återstoden av året, torde icke kunna beräknas högre än till cirka 600 kronor. Orsaken till att Skyddsvärnet åtagit sig att genom sina tjänstemän övervaka ett så stort antal personer är den, att Skyddsvärnet redan under de första åren efter det övervakningen legaliserats gjorde den erfarenheten, att övervakningens ändamål bättre tillgodosågs genom att övervakningen anförtroddes åt avlönade tjänstemän än åt oavlönade, tillfälliga krafter. Den oavlönade övervakaren, som handhar övervakningen vid sidan av sitt egentliga arbete, har nämligen i de flesta fall icke den tid till sitt förfogande, som erfordras för att vara den villkorligt dömd ett verkligt stöd. Den för ändamålet anställde övervakaren däremot ägnar all sin tid åt övervakningen och står ständigt redo att gripa in, hjälpende, där så erfordras, och tillrättaförande och förmanande, där så visar sig vara av nöden. Det ligger ju även i sakens natur, att den för ändamålet anställde övervakaren vinner en större erfarenhet och förmåga vid skötandet av uppdraget än den oavlönade, tillfällige övervakaren. Gäller det att anskaffa arbete åt den övervakade, vilket är en av övervakarens viktigaste uppgifter, och vilket isynnerhet i tider av arbetslöshet är av den största betydelse vid strävandet att återföra den övervakade till ett ordentligt och ostraffligt leverne, har i regel den övervakare, som sköter uppdraget vid sidan av sitt egent-

liga arbete, ej samma möjligheter som den för ändamålet anställde tjänstemannen, vilken på detta område givetvis erhållit vana och färdighet samt genom de förbindelser med arbetsgivare, han i sitt dagliga arbete vunnit, har större utsikter att lyckas i sina bemödanden att skaffa den övervakade arbete. Skyddsvärnet har ock i sin verksamhet bland villkorligt dömda bemödat sig särskilt om att bereda de övervakade arbete, så snart de varit i behov av sådant. Denna arbetsanskaffning är emellertid förenad med mycket arbete från Skyddsvärnets sida, inte minst därför att det givetvis ställer sig svårare att anskaffa arbete åt personer, som dömts för brott, än åt oförvitliga. Under årens lopp har Skyddsvärnet dock lyckats upparbeta verksamheten på detta område och vunnit goda förbindelser med större arbetsgivare på platsen. Många goda resultat av denna arbetsanskaffning kunna ock påvisas. Även i andra avseenden, såsom när det gäller ekonomisk hjälp åt de övervakade, är det av stor betydelse, att en institution, med de större möjligheter en sådan äger framför en enskild person, vid behov kan träda hjälpende emellan. Utom med arbetsanskaffning hjälper ock Skyddsvärnet i stor utsträckning villkorligt dömda med mat, logi, kläder m. m.

För att övervakningen skall bli rationellt skött enligt ovan antydda riktlinjer, har Skyddsvärnet i den mån de övervakades antal ökats givetvis också måst utöka arbetskrafterna å denna verksamhetsgren. Det antal övervakningsfall Skyddsvärnet beräknar som det normala för en övervakare, uteslutande sysselsatt med övervakning, är cirka 150. Å Skyddsvärnets övervakningsavdelning äro för närvarande, förutom föreståndaren, vars tid i ganska stor utsträckning tages i anspråk för detta arbete, anställda två manliga ordinarie assistenter, sysselsatta med övervakning av omkring 150 villkorligt dömda män vardera, och en kvinnlig extra assistent som har denna uppgift som bissyssa, sysselsatt med övervakning av omkring 30 villkorligt dömda kvinnor. En beräkning av huru stor ersättning som skulle utgå under en tid av tre år framåt för ett lika stort antal fall som det Skyddsvärnet för närvarande har under övervakning, eller 332, och under förutsättning att övervakningen över hela antalet vore påbörjad först efter det förordnandet om sänkningen av arvodet den 1 juli 1933 trätt i kraft, utvisar att man skulle erhålla 25,896 kronor för tre års övervakning eller allenast 8,632 kronor om året. Det är tydligt att denna ersättning ej på långt när kan räcka till att bestrida omkostnaderna för löner åt de för detta ändamål anställda tjänstemännen samt till pensionsavgifter, skrivbiträde, lokalhyra, telefon, skrivmaterial m. m. Den ersättning, som tidigare utgick, var i knappaste laget, och det var tack vare gåvor och bidrag av enskilda, som Skyddsvärnet då kunde hålla verksamheten i gång utan att skuldsätta sig. Sedan förordnandet om sänkning av övervakningsarvodet den 1 juli 1933 trätt i kraft, har Skyddsvärnets ekonomi allt mer och mer försämrats. Då Skyddsvärnet emellertid anser, att det skulle vara till stor skada för de många villkorligt dömda, som stå under övervakning av Skyddsvärnet i Göteborg, att icke vid behov äga tillgång till det stöd och den hjälp, som en institution är i tillfälle att lämna, har Skyddsvärnet dock i det längsta sökt upprätthålla verksamheten på detta område. För att möjliggöra detta har Skyddsvärnet bl. a. nödgats taga i anspråk cirka 5,000 kronor av till föreningen donerade medel, vilka av styrelsen för många år sedan fonderats i syfte att endast avkastningen därav skulle användas för verksamheten. Gåvor och bidrag av enskilda ha nämligen ej stått att erhålla i den omfattning, som behövs för att täcka de brister, som uppstått genom nedsättningen av övervaknings-

arvodet. Och det torde väl icke kunna ifrågasättas, att det årsanslag av 10,000 kronor, som Skyddsvärnet för närvarande genom Svenska Skyddsförbundet åtnjuter av statsmedel, skall användas till bestridande av omkostnader för övervakning av villkorligt dömda, vilket skulle hava till följd, att en av Skyddsvärnets viktigaste uppgifter, nämligen räddningsarbetet bland frigivna fångar och lösdrivare, skulle bliva tillbakasatt.

Under årens lopp har det för Skyddsvärnet allt tydligare framstått, att övervakningen av villkorligt dömda är en av de viktigaste uppgifterna i arbetet vid brottslighetens bekämpande, isynnerhet bland ungdomen, och det torde väl näppeligen vara statsmakternas mening, att en så betydelsefull uppgift skall göras beroende av enskilda personers gåvor och bidrag. Då Skyddsvärnet i Göteborg är den förening i landet, som har det största antal villkorligt dömda under övervakning — såsom jämförelse kan här nämnas, att medan under år 1934 Skyddsvärnet i Göteborg hade 465 villkorligt dömda under övervakning, hade Skyddsvärnet i Stockholm, vars antal kommer närmast efter Skyddsvärnets i Göteborg, allenast 264 och Skyddsvärnet i Malmöhus län, vars siffra kommer närmast efter Stockholms, blott 146 — har Skyddsvärnet i Göteborg hårdast drabbats av den företagna arvodesänkningen.

Med anledning av det anförda får Skyddsvärnet i Göteborg vördsamt hemställa, att Herr Statsrådet måtte hos Kungl. Maj:t göra framställning om att Kungl. Maj:t ville föreslå riksdagen, att förslagsanslaget till bestridande av kostnaderna för övervakning av villkorligt dömda måtte höjas samt att bestämmelserna om ersättning för övervakning av villkorligt dömda måtte ändras så, att övervakare bleve berättigad att av allmänna medel åtnjuta ersättning för övervakning med tolv kronor för den första månaden, som den dömda står under övervakning, samt tre kronor för var och en av de följande.

Yttrande av Göteborgs Rådhusrätt, å femte avdelningen, bifogas.

Göteborg den 23 november 1935.

Vördsamt

För Föreningen Skyddsvärnet Göteborg
dess styrelse:

Gust. Hamberg.

Per Pehrsson.

Herman Baagøe.

G. A. V. Dahlin.

Georg Bodén.

Nancy von Sneidern.

C. L. Gustafson.

Bilaga 2.

Föreningen Skyddsvärnet Göteborg har anhållit om Göteborgs rådhusrätts å femte avdelningen yttrande med anledning av en anhållan av föreningen till Statsrådet och chefen för Kungl. justitiedepartementet om framställning till Kungl. Maj:t om förslag till riksdagen om höjt anslag till bestridande av kostnaderna för övervakning av villkorligt dömda och ändrade bestämmelser rörande ersättning för övervakningen.

Avdelningen, som handlägger den övervägande delen av brottmålen vid Rådhusrätten, tillmötesgår så mycket hellre föreningens begäran om ett yttrande, som frågan är av den allra största betydelse för avdelningens egen verksamhet.

Allt sedan övervakning över villkorligt dömda började tillämpas, har Göteborgs rådhusrätt så gott som undantagslöst härför anlitat föreningens tjänstemän. Att resultatet här i staden av de villkorliga domarna blivit så utomordentligt gynnsamt som fallet varit, tillskriver avdelningen i främsta rummet det förträffliga sätt, varpå övervakningen handhåfts.

I den motivering, föreningen framlagt för sin framställning, instämmer avdelningen till fullo. Särskilt vill avdelningen på det kraftigaste understryka, att enskilda personer såsom övervakare endast undantagsvis kunna besitta den erfarenhet och sociala utbildning, som tarvas, eller hava de möjligheter att understödja den dömda beträffande en av de allra viktigaste förutsättningarna för hans tillrättaförande, anskaffandet av lämpligt arbete åt honom. De sakna även ekonomiska resurser att hjälpa de villkorligt dömda med mat, logi och kläder, när de därav äro i behov.

Det är med verklig oro, som avdelningen motser möjligheten, att Skyddsvärnet skulle nödgas av ekonomiska skäl nedlägga sin övervakningsverksamhet. Rådhusrätten skulle komma i ständigt beråd för anskaffande av övervakare med erforderlig kompetens och säkerligen ofta misslyckas häri, och Rådhusrätten tvekar icke uttala, att ett gynnsamt resultat av de villkorliga domarna skulle allvarligt äventyras.

Rådhusrätten vill därför på det varmaste tillstyrka framställningen.

Göteborg den 12 december 1935.

På Göteborgs Rådhusrätts å femte avdelningen vägnar:

N. Falck.
